

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД БАЊА ЛУКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА
Одјељење за комуналне послове**

**КРАТКОРОЧНИ ПЛАН ЗА СМАЊЕЊЕ КОНЦЕНТРАЦИЈА ЗАГАЂУЈУЋИХ
МАТЕРИЈА У ВАЗДУХУ НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА БАЊА ЛУКА**

Бања Лука, јануар 2026

КРАТКОРОЧНИ ПЛАН ЗА СМАЊЕЊЕ КОНЦЕНТРАЦИЈА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА У ВАЗДУХУ НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА БАЊА ЛУКА

I – ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(1) Овим планом уређују се: врсте ризика и опасности, поступак утврђивања и проглашења епизода прекомјерне загађености ваздуха, интервентне мјере за смањење емисија и заштиту здравља становништва, надлежности и обавезе субјеката задужених за примјену мјера, начин информисања јавности, надзор над примјеном, трошкови, казнене одредбе, као и прелазне и завршне одредбе.

(2) Овај план се доноси ради оперативне примјене прописа Републике Српске у области заштите ваздуха на локалном нивоу.

(3) Овај план представља краткорочни акциони план у смислу Закона о заштити ваздуха (Службени гласник Републике Српске, број 124/11, и 46/17) и Анекса II Регулative (ЕУ) 2024/2881 и заснива се на принципима превенције, пропорционалности, заштите здравља људи и приоритетне заштите осјетљивих и рањивих група становништва.

Члан 2.

Циљеви овог плана су:

1. заштита здравља становништва и посебно осјетљивих категорија;
2. смањење концентрација загађујућих материја у ваздуху кроз краткорочне мјере;
3. скраћење трајања епизода прекомјерне загађености;
4. јасно дефинисање улога, одговорности и координације;
5. благовремено и тачно информисање јавности;
6. благовремено спречавање или ублажавање акутних здравствених ризика;
7. примјена унапријед дефинисаних сценарија мјера у зависности од нивоа ризика;
8. осигурање пропорционалности мјера у односу на очекивани здравствени ефекат;
9. евалуација ефикасности примјењених мјера након сваке епизоде.

Члан 3.

(1) Овај план примјењује се на територији Града Бања Лука.

(2) Мјере из овог плана примјењују се на подручју цијелог града, а по потреби и селективно – на дијеловима подручја (зоне/коридори/жаришта), у складу са процјеном стручног тијела и надлежних органа.

II – ПОЈМОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

Члан 4.

Појмови који се користе у овом плану имају следеће значење:

1. **Загађујућа материја** – материја у ваздуху која може имати штетан утицај на здравље људи и животну средину.
2. **Епизода** – временски ограничен период повишених концентрација загађујућих материја у ваздуху који захтијева примјену интервентних мјера.
3. **Вриједности квалитета ваздуха** – збир прописаних граничних/циљних и других вриједности, укључујући и наведене концентрације.
4. **Гранична вриједност** – нормативно утврђена вриједност концентрације загађујуће материје која се не смије прекорачити у прописаном периоду.
5. **Праг упозорења** је ниво концентрације загађујуће материје у ваздуху чије достизање или прекорачење указује на повећан ризик од погоршања квалитета ваздуха и могућих штетних утицаја по здравље становништва, те захтијева појачано праћење, припрему надлежних служби и благовремено предузимање превентивних и оперативних мјера, без увођења рестриктивних или наредбодавних мјера.
6. **Праг обавјештавања (концентрација о којој се извјештава јавност)** је ниво концентрације загађујуће материје у ваздуху чије прекорачење може имати штетан утицај на здравље осјетљивих и рањивих група становништва, чак и при краткотрајној изложености, и при чијем достизању или прекорачењу постоји обавеза хитног, јасног и правовременог информисања јавности, уз примјену одговарајућих мјера за смањење изложености и заштиту здравља.
7. **Праг узбуне (концентрација опасна по здравље људи)** је ниво концентрације загађујуће материје у ваздуху чије прекорачење представља непосредну и озбиљну опасност по здравље становништва, укључујући и општу популацију, чак и при краткотрајној изложености, и при чијем достизању или прекорачењу се без одлагања активирају хитне, рестриктивне и наредбодавне мјере ради смањења емисија и заштите здравља људи, у складу са овим планом и важећим прописима.
8. **Осјетљиве групе** – дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници (срце/плућа), лица која раде на отвореном.
9. **Стручно тијело** – тијело за координацију и стручно праћење примјене мјера из овог плана, именовано од надлежног органа Града.
10. **Оператер емисије** – правно или физичко лице које управља постројењем/извором емисије (котловница, технолошки процес, производња топлоте и сл.).

11. **Рањиве групе** – подгрупе осјетљивих лица код којих и краткотрајна изложеност може довести до озбиљних здравствених посљедица (нпр. хронични кардиореспираторни болесници, труднице, новорођенчад).

III – ВРСТЕ РИЗИКА И ОПАСНОСТИ

Члан 5.

(1) Ризик и опасност по здравље становништва настају када:

а) концентрације достигну или прекораче **праг упозорења**;

б) концентрације достигну или прекораче **концентрацију о којој се извјештава јавност (праг обавјештавања)**;

в) концентрације достигну или прекораче **концентрацију опасну по здравље људи (праг узбуне)**;

г) концентрације PM_{10} и $PM_{2,5}$ које, иако не подлијежу формално утврђеним праговима узбуне, на основу здравствених смјерница, трајања и метеоролошких услова представљају значајан краткорочни здравствени ризик.

(2) Посебно неповољне су ситуације стабилне атмосфере (инверзија), слабог вјетра и ниских температура, када долази до акумулације загађења.

Члан 6.

(1) Утицаји загађења ваздуха могу бити акутни (краткорочни) и хронични (дугорочни).

(2) Мјере се дефинишу тако да смање изложеност становништва и емисије на извору.

IV – ЗАГАЂУЈУЋЕ МАТЕРИЈЕ И ИЗВОРИ

Члан 7.

Овај план обухвата најзначајније загађујуће материје које се прате у складу са Уредбом 124/12 и праксом мониторинга:

- Суспендоване честице (PM_{10} , $PM_{2,5}$),
- Сумпор-диоксид (SO_2),
- Азот-диоксид (NO_2),
- Угљен-моноксид (CO),
- Озон (O_3),

и друге загађујуће материје, уколико се прате у оквиру надлежног система мониторинга и ако су релевантне за процјену краткорочног здравственог ризика.

Члан 8.

Главни извори загађења у урбаној средини су:

1. индивидуална ложишта и сагоријевање чврстих горива/биомасе;
2. саобраћај (издувни гасови, ресуспензија прашине);
3. постројења за производњу топлоте и технолошки процеси;
4. грађевински радови и прашина са необезбијеђених површина;
5. отворено спаљивање отпада.

V – ВРИЈЕДНОСТИ И ПРАГОВИ ЗА ПОСТУПАЊЕ

Члан 9.

(1) Вриједности квалитета ваздуха (граничне, циљне и друге) примјењују се у складу са Уредбом о граничним вриједностима квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Српске“, број 124/12).

(2) Ради благовременог реаговања у случајевима краткорочног погоршања квалитета ваздуха, овим планом утврђују се сљедећи нивои поступања:

- праг упозорења,
- праг обавјештавања,
- праг узбуне.

(3) Прагови из става (2) овог члана служе као основ за активирање унапријед дефинисаних пакета мјера, у складу са овим планом и принципима заштите здравља становништва.

Члан 10

(Прагови упозорења)

(1) Прагови упозорења представљају нивое концентрација загађујућих материја чије достизање или прекорачење указује на повећан ризик од погоршања квалитета ваздуха и могућих штетних утицаја по здравље становништва.

(2) Достизање или прекорачење прага упозорења захтијева појачано праћење стања, припрему надлежних служби и примјену превентивних и оперативних мјера, без увођења рестриктивних или наредбодавних мјера.

(3) Прагови упозорења утврђују се као:

- сатни просјек током три узастопна сата за сумпор-диоксид и азот-диоксид;
- дневни просјек током три узастопна дана или мање за PM_{10} и $PM_{2,5}$;

– сатни просјек за приземни озон, при чему се за потребе активирања мјера прекорачење мора мјерити или предвиђати током три узастопна сата,

– осмосатни просјек за угљен-моноксид.

(4) Вриједности прагова упозорења дате су у Табели 1.

Табела 1. Прагови упозорења

Загађујућа материја	Период усредњавања	Праг упозорења
Сумпор-диоксид (SO ₂)	1 сат	350 µg/m ³
Азот-диоксид (NO ₂)	1 сат	200 µg/m ³
PM _{2,5}	1 дан	50 µg/m ³
PM ₁₀	1 дан	90 µg/m ³
Озон (O ₃)	1 сат	240 µg/m ³
Угљен-моноксид (CO)	8 сати	7 mg/m ³

Члан 11.

(Прагови обавјештавања)

(1) Прагови обавјештавања представљају нивое загађујућих материја чије прекорачење може имати штетан утицај на здравље осјетљивих група становништва и захтијева хитно информисање јавности.

(2) Достижање или прекорачење прага обавјештавања повлачи обавезу хитног, јасног и правовременог информисања јавности, као и примјену одговарајућих мјера за смањење изложености и заштиту здравља.

(3) Прагови обавјештавања утврђују се као:

– сатни просјек за сумпор-диоксид и азот-диоксид;

– дневни просјек за PM₁₀ и PM_{2,5};

– сатни просјек за приземни озон,

– осмосатни просјек за угљен-моноксид.

(4) Мјерење се врши на мјестима репрезентативним за квалитет ваздуха зоне или агломерације, у складу са важећим прописима.

(5) Вриједности прагова обавјештавања дате су у Табели 2.

Табела 2. Прагови обавјештавања

Загађујућа материја	Период усредњавања	Праг обавјештавања
Сумпор-диоксид (SO ₂)	1 сат	275 µg/m ³
Азот-диоксид (NO ₂)	1 сат	150 µg/m ³
PM _{2,5}	1 дан	50 µg/m ³
PM ₁₀	1 дан	90 µg/m ³
Озон (O ₃)	1 сат	180 µg/m ³
Угљен-моноксид (CO)	8 сати	10 mg/m ³

Члан 12.

(Прагови узбуне)

(1) Прагови узбуне представљају нивое концентрација загађујућих материја чије прекорачење представља непосредну и озбиљну опасност по здравље становништва, укључујући и општу популацију, чак и при краткотрајној изложености.

(2) Достижање или прекорачење прага узбуне захтијева хитну примјену рестриктивних и наредбодавних мјера ради смањења емисија и заштите здравља људи.

(3) Прагови узбуне примјењују се за загађујуће материје за које су нормативно прописани важећим прописима, Регулативом (ЕУ) 2024/2881 или смјерницама Свјетске здравствене организације.

(4) Вриједности прагова узбуне дате су у Табели 3.

Табела 3. Прагови узбуне

Загађујућа материја	Период усредњавања	Вриједност
Сумпор-диоксид (SO ₂)	3 узастопна сата	500 µg/m ³
Азот-диоксид (NO ₂)	3 узастопна сата	400 µg/m ³
Озон (O ₃)	1 сат	240 µg/m ³
Угљен-моноксид (CO)	1 сат	15 mg/m ³

Члан 13.

(Посебне одредбе за PM₁₀ и PM_{2,5})

(1) За PM₁₀ и PM_{2,5}, за које нису прописани прагови узбуне, примјена интервентних мјера заснива се на:

- прекорачењима граничних вриједности,
- тренду раста концентрација,
- неповољним метеоролошким условима,

- процјени краткорочног здравственог ризика од стране Стручног тијела.

(2) За потребе овог плана успостављају се оперативни нивои поступања (ниво повећаног ризика и ниво високог ризика), који не представљају нормативне прагове, већ основу за активирање унапријед дефинисаних пакета мјера, у складу са Анексом II Регулative (ЕУ) 2024/2881.

(3) У случају достизања веома високих концентрација PM_{10} и $PM_{2,5}$, које према смјерницама Свјетске здравствене организације представљају акутни здравствени ризик за општу популацију, Стручно тијело може предложити примјену хитних и рестриктивних мјера које су по обиму и интензитету еквивалентне мјерама на нивоу прага узбуне.

(4) При доношењу одлука, Стручно тијело може користити и здравствене референтне вриједности Свјетске здравствене организације (оперативни нивои поступања (ниво високог ризика)) као критеријум за процјену краткорочног ризика (табела 4).

Табела 4. Оперативни ниво ризика ($PM_{2,5}$ и PM_{10})

Загађујућа материја	Период	Ниво високог ризика
$PM_{2,5}$	24 h	75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
PM_{10}	24 h	150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

VI – СУБЈЕКТИ ЗАДУЖЕНИ ЗА ПРИМЈЕНУ И ЊИХОВЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 14.

Субјекти задужени за примјену овог плана су:

1. Град Бања Лука (градоначелник);
2. Стручно тијело;
3. Одсјек за послове цивилне заштите и Професионалне територијално ватрогасно-спасилачке јединице
4. надлежно градско одјељење за комуналне послове;
5. надлежно градско одјељење за инспекцијске послове и Комунална полиција;
6. надлежно градско одјељење за саобраћај;
7. надлежно градско одјељење за образовање/здравство/омладину и спорт;
8. надлежна градска служба за односе с јавношћу/информисање;
9. ЈКП „Чистоћа“ а.д. Бања Лука;
10. „Еко топлане“ д.о.о. Бања Лука и други оператери котловница/извора топлоте;

11. оператер јавног градског превоза (гдје је примјењиво);
12. Полицијска управа Бања Лука (МУП РС);
13. Републички хидрометеоролошки завод
14. Институт за заштиту и екологију Републике Српске;
15. Институт за јавно здравство Републике Српске;
16. Дом здравља Бања Лука и Универзитетски клинички центар Републике Српске;
17. Републичка еколошка инспекција и друге надлежне инспекције;
18. правна и физичка лица – оператери извора емисија, послодавци, организатори догађаја, управници објеката колективног становања.

Члан 15.

Град Бања Лука (Градоначелник):

- обезбјеђује општу координацију,
- именује Стручно тијело и оперативне контакт тачке,
- обезбјеђује услове (логистичке/финансијске) за спровођење мјера из надлежности Града,
- обезбјеђује сарадњу са републичким органима и институцијама.

Члан 16.

Стручно тијело:

- прати податке мониторинга, метеоролошке услове и прогнозу,
- процјењује ризик и предлаже активирање/укидање епизоде и мјера,
- припрема дневне стручне информације и препоруке,
- води евиденцију о трајању епизоде, спроведеним мјерама и ефектима.

Члан 17.

(1) Одсјек за послове цивилне заштите и Професионалне територијално ватрогасно-спасилачке јединице учествују у примјени овог плана у дијелу који се односи на заштиту људи, координацију у ванредним ситуацијама и оперативну подршку у случајевима високог и непосредног ризика по здравље становништва.

(2) Њихове надлежности обухватају нарочито:

- учешће у координацији поступања у случајевима активирања **епизоде на нивоу прага узбуне;**

- обезбјеђивање оперативне подршке другим надлежним службама у спровођењу хитних мјера;
- поступање у случајевима инцидената који могу довести до наглог погоршања квалитета ваздуха (пожари, технолошки удеси, неконтролисано сагоријевање);
- учешће у евентуалним активностима заштите и евакуације становништва, у складу са процјеном ризика и посебним прописима;
- обезбјеђивање спремности људства и техничких ресурса за поступање у условима повећаног загађења ваздуха.

(3) Одсјек за послове цивилне заштите и Професионалне територијално ватрогасно-спасилачке јединице поступају по налогу надлежног органа Града и у координацији са Стручним тијелом, у складу са овим планом и важећим прописима из области цивилне заштите и заштите од пожара.

Члан 18.

Надлежно одјељење за комуналне послове:

- организује оперативно спровођење мјера комуналних служби,
- координише рад ЈКП „Чистоћа“ у дијелу прања/чишћења/уклањања прашине,
- предлаже приоритете (коридори, жаришта).

Члан 19.

Надлежно одјељење за инспекцијске послове и Комунална полиција:

- појачава контролу забране спаљивања отпада и биомасе,
- контролише градилишта и прашину,
- поступа по пријавама грађана,
- сачињава записнике и доставља извјештаје Стручном тијелу.

Члан 20.

Надлежно одјељење за саобраћај:

- предлаже и спроводи привремене мјере у саобраћају (режими, забране, обилазнице, приоритетни коридори),
- координише са Полицијском управом Бања Лука,
- по потреби иницира повећање капацитета јавног превоза.

Члан 21.

Надлежно одјељење за образовање/здравство/омладину и спорт:

- обезбјеђује спровођење мјера у школама и вртићима (ограничења активности на отвореном, организација наставе),
- координише са здравственим установама по питању превентивних препорука.

Члан 22.

(1) **Надлежна градска служба за односе с јавношћу / информисање** има кључну улогу у благовременом, тачном и координисаном информисању јавности у случајевима погоршања квалитета ваздуха, у складу са овим планом.

(2) Њене надлежности обухватају нарочито:

- припрему и објављивање званичних информација и саопштења о стању квалитета ваздуха, активираним епизодама и примјени мјера, у сарадњи са Стручним тијелом и надлежним институцијама;
- обезбјеђивање правовременог информисања јавности у случајевима достизања или прекорачења **прага обавјештавања** и **прага узбуне**, укључујући јасне и разумљиве здравствене препоруке;
- прилагођавање порука различитим циљним групама, са посебним нагласком на осјетљиве и рањиве групе становништва;
- коришћење свих расположивих канала комуникације (званична интернет страница Града, друштвене мреже, медији, СМС/други системи обавјештавања, ако постоје);
- координацију комуникације са другим надлежним службама, како би се избјегле неусклађене или контрадикторне информације;
- архивирање објављених информација и учешће у накнадној евалуацији ефикасности комуникације након завршетка епизоде.

Члан 23.

(1) **ЈКП „Чистоћа“ а.д. Бања Лука:**

- спроводи појачано прање и чишћење саобраћајница/јавних површина,
- примјењује мокре поступке када је могуће,
- доставља оперативне извјештаје о реализованим активностима.

Члан 24.

(1) **„Еко топлане“ д.о.о. Бања Лука и други оператери:**

- оптимизују рад постројења и котловница у складу са техничким могућностима и важећим еколошким дозволама;

- по налогу надлежних органа привремено смањују оптерећење постројења, прилагођавају режим рада или примјењују чистије режиме сагоријевања, када је то технички изводљиво;
- обезбјеђују појачано одржавање, контролу и подешавање процеса сагоријевања ради минимизирања емисија;
- без одлагања достављају надлежном органу и Стручном тијелу информације о предузетим мјерама и техничким ограничењима њихове примјене.

Члан 25.

Оператер јавног градског превоза учествује у примјени овог плана у дијелу који се односи на смањење емисија из саобраћаја и обезбјеђивање одрживе мобилности у условима погоршаног квалитета ваздуха.

Његове надлежности обухватају нарочито:

- примјену оперативних мјера у случајевима активирања епизода на нивоу **прага упозорења, прага обавјештавања и прага узбуне**, у складу са одлукама надлежног органа Града;
- повећање фреквенције полазака или оптимизацију линија јавног превоза, гдје је то технички и организационо изводљиво, ради подстицања коришћења јавног превоза;
- давање приоритета возилима јавног превоза у координацији са надлежном градском службом и полицијом, уколико се примјењују привремене саобраћајне мјере;
- примјену мјера смањења емисија из возног парка (избјегавање празног хода мотора, техничка исправност, прилагођавање режима рада);
- сарадњу са надлежном градском службом за односе с јавношћу у информисању корисника о евентуалним измјенама у режиму превоза;
- достављање повратних информација надлежном органу о спроведеним мјерама и оперативним ограничењима.

Члан 26.

Полицијска управа Бања Лука учествује у примјени овог плана у дијелу који се односи на обезбјеђивање јавног реда и мира, спровођење саобраћајних мјера и пружање оперативне подршке у условима погоршаног квалитета ваздуха.

Њене надлежности обухватају нарочито:

- учешће у спровођењу саобраћајних мјера које се примјењују у случајевима активирања епизода на нивоу **прага обавјештавања** и **прага узбуне**, у складу са одлукама надлежног органа Града;
- контролу и регулисање саобраћаја у зонама у којима су уведене привремене мјере или ограничења, укључујући преусмјеравање саобраћаја и обезбјеђивање приоритета за јавни превоз и возила хитних служби;
- обезбјеђивање несметаног функционисања хитних и интервентних служби у условима повећаног загађења ваздуха;
- поступање у случајевима инцидената који могу довести до наглог погоршања квалитета ваздуха (саобраћајне незгоде са емисијама, пожари, други ванредни догађаји), у оквиру својих законских надлежности;
- сарадњу са надлежним градским службама и Стручним тијелом у размјени информација од значаја за примјену овог плана;
- учешће у обезбјеђивању јавног реда и мира у случајевима увођења рестриктивних мјера и ограничења кретања, ако је то неопходно.

Члан 27.

Републички хидрометеоролошки завод учествује у примјени Плана у складу са надлежностима које се односе на провођење мониторинга квалитета ваздуха и метеоролошких појава што укључује:

- праћење концентрација загађујућих материја у ваздуху,
- праћење метеоролошких појава,
- благовремено извјештавање и информисање надлежних органа и јавности.

Члан 28.

Институт за заштиту и екологију Републике Српске учествује у примјени овог плана кроз спровођење мониторинга квалитета ваздуха и обезбјеђивање стручних, тачних и благовремених информација о квалитету ваздуха у реалном времену.

Његове надлежности обухватају нарочито:

- континуирано праћење концентрација загађујућих материја у ваздуху;
- обезбјеђивање података о квалитету ваздуха у реалном времену надлежним градским службама и Стручном тијелу;
- благовремено обавјештавање надлежних органа трендовима који могу указивати на погоршање квалитета ваздуха;

Члан 29.

Институт за јавно здравство Републике Српске учествује у примјени овог плана кроз процјену здравствених ризика повезаних са загађењем ваздуха и давање стручно утемељених здравствених препорука.

Његове надлежности обухватају нарочито:

- процјену краткорочних и акутних утицаја загађења ваздуха на здравље становништва, са посебним нагласком на осјетљиве и рањиве групе;
- израду и ажурирање здравствених препорука у случајевима активирања **прага упозорења, прага обавјештавања и прага узбуне**;
- сарадњу са надлежном градском службом за односе с јавношћу у формулисању јасних и разумљивих здравствених порука за јавност;
- учешће у накнадној евалуацији здравствених аспеката током и након епизода загађења ваздуха.

Члан 30.

Дом здравља Бања Лука и Универзитетски клинички центар Републике Српске учествују у примјени овог плана кроз обезбјеђивање здравствене заштите и медицинског збрињавања становништва у условима погоршаног квалитета ваздуха.

Њихове надлежности обухватају нарочито:

- пријем, тријажу и лијечење пацијената код којих се јављају здравствене тегобе повезане са загађењем ваздуха;
- прилагођавање организације рада у случајевима активирања **прага обавјештавања и прага узбуне**, ради одговора на повећан број пацијената;
- сарадњу са Институтом за јавно здравство Републике Српске у размјени информација о здравственим ефектима током епизода загађења ваздуха;
- учешће у давању практичних здравствених препорука пацијентима, у складу са званичним смјерницама.

Члан 31.

Републичка еколошка инспекција и друге надлежне инспекције учествују у примјени овог плана кроз вршење инспекцијског надзора над спровођењем мјера за смањење емисија загађујућих материја у ваздух, у складу са својим законским овлашћењима.

Њихове надлежности обухватају нарочито:

- појачан инспекцијски надзор над стационарним и покретним изворима загађења у случајевима активирања **прага обавјештавања и прага узбуне**;

- контролу спровођења наложених мјера и привремених ограничења рада, у складу са одлукама надлежних органа;
- предузимање законом прописаних мјера у случајевима утврђених неправилности или кршења прописа;
- сарадњу са другим надлежним органима и Стручним тијелом у размјени информација од значаја за примјену овог плана.

Члан 32.

Правна и физичка лица – оператери извора емисија, послодавци, организатори догађаја и управници објеката колективног становања учествују у примјени овог плана кроз поштовање и спровођење мјера усмјерених на смањење емисија и заштиту здравља људи, у складу са својим надлежностима и законским обавезама.

Њихове обавезе обухватају нарочито:

- примјену наложених и препоручених мјера у случајевима активирања **прага упозорења, прага обавјештавања и прага узбуне**, у складу са одлукама надлежних органа;
- прилагођавање начина рада, коришћења објеката и организације активности ради смањења емисија и изложености људи загађењу ваздуха;
- поштовање привремених ограничења, забрана или посебних услова за одржавање јавних и других догађаја на отвореном, када су такве мјере на снази;
- сарадњу са надлежним органима и инспекцијама у спровођењу и контроли мјера из овог плана.

Члан 33.

(1) Заједничке обавезе свих субјеката:

- именовање контакт особе (24/7 током епизоде),
- дежурства и поступање и ван радног времена,
- достављање извјештаја о спроведеним мјерама у року који одреди Стручно тијело,
- поступање по налозима надлежних инспекција и органа.

VII – ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ (ПРИЈЕ ПОЧЕТКА И ТОКОМ СЕЗОНЕ)

Члан 34.

(1) Превентивне мјере се спроводе ради смањења вјероватноће настанка епизоде и припреме служби за интервентно поступање.

Табела 5. Превентивне мјере

Рб.	Мјера/активност	Носилац мјере/активности	Праћење спровођења	Услови/рок
1	Именовање стручног тијела и контакт тачака; ажурирање листе субјеката и контаката	Градска управа	Градоначелник/надлежно одјељење	Најкасније до 01.10.
2	Израда оперативне карте жаришта (саобраћајни коридори, котловнице, градилишта)	Стручно тијело	Градска управа	До 15.10., ажурирање по потреби
3	План појачаног прања/чишћења (људство, механизација, маршруте)	ЈКП „Чистоћа“	Надлежно комунално одјељење	Прије 15.10.
4	Кампања забране спаљивања отпада + појачане контроле	Комунална полиција	Одјељење за инспекцијске послове	Континуирано у сезони
5	Упутства школама/вртићима за поступање у епизодама	Надлежно одјељење за образовање/здравство	Градска управа	Прије почетка сезоне
6	План саобраћајних мјера у ванредним условима (сценарији ограничења)	Надлежно одјељење за саобраћај	ПУ Бања Лука/Град	Прије сезоне
7	Протокол информисања јавности (канал, шаблони, учесталост)	Служба за информисање	Градска управа	Прије сезоне
8	Ажурирање списка стационарних извора емисије/котловница и контакт особа	Стручно тијело + надлежно одјељење	Еколошка инспекција (по надлежности)	Једном годишње

VIII – КОНТИНУИРАНЕ МЈЕРЕ У ГРЕЈНОЈ СЕЗОНИ

Члан 35.

Континуиране мјере се спроводе у периоду од 15.10. до 15.04. ради одржавања нижег нивоа емисија и смањења ресуспензије прашине.

Табела 6. Континуиране мјере

Рб.	Мјера/активност	Носилац	Праћење	Услови
1	Редовно прање/чишћење приоритетних улица и раскрсница	ЈКП „Чистоћа“	Комунално одјељење	У складу са временским условима
2	Редовна контрола спаљивања отпада (теренске контроле)	Комунална полиција	Одјељење за инспекцијске послове	Посебно викенд/ноћу
3	Контрола градилишта и прашине	Грађевинска/комунална инспекција	Одјељење за инспекцијске послове	По приоритетима/пријавама
4	Стално информисање јавности	Служба за информисање	Стручно тијело	Током сезоне

	преорукама за гријање/енергенте			
5	Координација са стационарним изворима (појачано одржавање, техничка исправност)	Оператери/„Еко топлане“	Надлежни органи/инспекција	Континуирано

IX – ПОСТУПАК УТВРЂИВАЊА, ПРОГЛАШЕЊА И УКИДАЊА ЕПИЗОДА

Члан 36.

(1) Епизоде се утврђују на основу:

- података мониторинга квалитета ваздуха,
- процјене тренда концентрација,
- метеоролошких услова и прогнозе,
- процјене здравственог ризика,
- на основу поуздане краткорочне прогнозе погоршања (24–48 h), при неповољним метеоролошким условима.

(2) Стручно тијело припрема извјештај/приједлог за активирање или укидање мјера.

(3) При процјени потребе за активирањем епизоде приоритет се даје заштити здравља становништва, чак и у случајевима када прекорачења још нису достигла максималне нормативне вриједности.

Члан 37.

(Активирање епизода у зависности од нивоа прага)

(1) **Епизода на нивоу прага упозорења** активира се када је на територији града (минимално једно мјерно мјесто) утврђено или, на основу релевантних података мониторинга и прогнозе, предвиђено достизање или прекорачење прага упозорења за поједине загађујуће материје, у складу са Табелом 1 овог плана.

(2) **Епизода на нивоу прага обавјештавања** активира се када је на територији града (минимално једно мјерно мјесто) утврђено или предвиђено прекорачење прага обавјештавања за поједине загађујуће материје, у складу са Табелом 2 овог плана, што повлачи обавезу хитног информисања јавности и примјене одговарајућих мјера заштите здравља.

(3) **Епизода на нивоу прага узбуне** активира се када је на територији града (минимално једно мјерно мјесто) утврђено или предвиђено прекорачење прага узбуне за сумпор-диоксид (SO₂), азот-диоксид (NO₂) или приземни озон (O₃), у складу са Табелом 3 овог плана, што захтијева хитну примјену рестриктивних и наредбодавних мјера.

(4) У случају повишених концентрација PM_{10} и $PM_{2,5}$, за које нису прописани прагови узбуне, активирање интервентних мјера врши се по процјени Стручног тијела, на основу:

- прекорачења граничних вриједности,
- тренда раста концентрација,
- неповољних метеоролошких услова,
- процјене краткорочног здравственог ризика, без именованга „прага узбуне“ за ове загађујуће материје.

Члан 38.

(1) Одлуку о активирању пакета мјера доноси надлежни орган Града доноси Градоначелник, на приједлог Стручног тијела.

(2) У хитним ситуацијама (нагла прекорачења прага узбуне), активирање мјера се врши без одлагања, уз истовремено обавјештавање свих субјеката.

Члан 39.

(1) Укидање епизоде и мјера врши се када концентрације престану да испуњавају услове за епизоду и када прогноза не указује на поновни раст.

(2) Стручно тијело израђује завршни извјештај о трајању епизоде и реализованим мјерама.

Члан 40.

(1) Мјере у оквиру овог плана груписане су у унапријед дефинисане пакете у зависности од нивоа ризика (праг упозорења, праг обавјештавања, ниво узбуне).

(2) Сваки пакет мјера обухвата мјере за смањење емисија и мјере заштите здравља, које се примјењују истовремено.

(3) У случајевима специфичних околности, продуженог трајања епизоде, наглог погоршања квалитета ваздуха или појаве додатних ризика по здравље становништва, Стручно тијело може предложити и препоручити примјену додатних мјера, у оквиру важећих прописа и надлежности, сразмјерно процијењеном ризику и техничким могућностима њихове примјене.

Члан 41.

МЈЕРЕ У ЕПИЗОДИ НА НИВОУ ПРАГА УПОЗОРЕЊА

(обухвата SO_2 , NO_2 , PM_{10} , $PM_{2,5}$, озон – превентивне и оперативне мјере)

(1) У овој епизоди примјењују се превентивне и оперативне мјере усмјерене на благовремено смањење ризика по здравље становништва, појачано праћење стања и припрему надлежних служби, као и мјере за смањење емисија у оквиру технички изводљивих могућности, без увођења рестриктивних и наредбодавних мјера.

(2) Мјере се примјењују одмах по утврђивању услова из члана 36. став (1).

(3) Мјере из става 2 овог члана се примјењују на цјелокупној територији Града или у зонама и коридорима са највећим оптерећењем и највећом изложеношћу становништва.

Табела 7. Мјере/активности у циљу смањења емисија (праг упозорења)

Рб.	Мјера/активност	Носилац мјере	Праћење спровођења	Услови провођење	за
1	Појачано праћење и оперативна карта приоритета (коридори, котловнице, градилишта)	Стручно тијело	Град/надлежно одјељење	Одмах	по детекцији/прогнози прекорачења
2	Интензивирање прања/чишћења приоритетних саобраћајница и раскрсница	ЈКП „Чистоћа“	Надлежно комунално одјељење	Ако	временски услови дозвољавају
3	Појачане контроле забране спаљивања отпада/биомасе (теренске контроле)	Комунална полиција + инспекција	Одјељење инспекцијске послове	за	Одмах; посебно вечерњи сати/викенд
4	Упозорење/обавјештење градилиштима: квашење, покривање расутог материјала, прање точкава, забрана сувог метења	Грађевинска/комунална инспекција	Записници/извјештај Стручном тијелу	Одмах;	по приоритетима и пријавама
5	Апел/преорука стационарним изворима (котловнице, „Еко топлане“): оптимизација сагоријевања, корекција режима рада, појачан надзор параметара	Стручно тијело/Град	Еколошка инспекција (по надлежности)	Технички (по изводљиво;	без формалних наредби
6	Саобраћајне препоруке: избјегавање непотребних путовања, без празног хода мотора, препорука коришћења јавног превоза	Одјељење за саобраћај + служба за информисање	ПУ Бања Лука/Град	Одмах;	комуникација минимум 2 пута дневно
7	Активирање дежурстава и 24/7 контакт тачака код кључних субјеката	Град/надлежна одјељења	Стручно тијело	Одмах	по активирању прага упозорења
8	Јавно обавјештење о могућем погоршању и препоруке	Служба за информисање + ИЈЗ РС	Стручно тијело	Одмах;	ажурирање најмање 2 пута дневно

	осјетљивим/рањивим групама				
9	Препорука осјетљивим групама да ограниче боравак на отвореном и интензивне активности	ИЈЗ РС	Град		Током трајања прага упозорења
10	Школе/вртићи: ограничити интензивне активности на отвореном; прилагодити распоред активности	Надлежно одјељење за образовање/здравство + установе	Надлежно одјељење		Одмах по пријему обавјештења
11	Препорука послодавцима за раднике на отвореном: више пауза, скраћење најинтензивнијих активности	ИЈЗ РС	Инспекција рада (по потреби)		По процјени ризика
12	Активирање контакт линије/инфо канала за грађане (FAQ, савјети)	Град + ИЈЗ РС	Стручно тијело		Одмах; током епизоде

Табела 8. Мјере/активности у циљу заштите здравља (праг упозорења)

Рб.	Група становништва	Препорука / активност	Носилац мјере / одговорни	Праћење / спровођења	Услови за провођење
1	Осјетљиве групе (дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници)	<ul style="list-style-type: none"> Ограничити боравак на отвореном Избјегавати интензивне активности 	ИЈЗ РС + здравствене установе	Град + ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага упозорења
2	Рањиве групе (социјално угрожени, особе смањене покретљивости)	<ul style="list-style-type: none"> Боравити у затвореном простору кад је могуће Ограничити непотребне изласке 	Град социјалне службе	+ ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага упозорења
3	Остали грађани	<ul style="list-style-type: none"> Смањити интензивне активности на отвореном Избјегавати блиске контакте са саобраћајницама 	ИЈЗ РС + град	Стручно тијело	Одмах; током трајања прага упозорења
4	Осјетљиве групе (дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници)	<ul style="list-style-type: none"> Ограничити боравак на отвореном Избјегавати интензивне активности 	ИЈЗ РС + здравствене установе	Град + ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага упозорења

5	Рањиве групе (социјално угрожени, особе смањене покретљивости)	<ul style="list-style-type: none"> • Боравити у затвореном простору кад је могуће • Ограничити непотребне изласке 	Град социјалне службе	+ ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага упозорења
---	--	---	-----------------------	----------	--------------------------------------

Члан 42.

МЈЕРЕ У ЕПИЗОДИ НА НИВОУ ПРАГА ОБАВЈЕШТАВАЊА

(обухвата SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}, озон – обавезно информисање и циљане мјере)

(1) У овој епизоди примјењују се мјере усмјерене на информисање јавности, смањење изложености осјетљивих група и, по потреби, ограничене мјере за смањење емисија прекурсора.

(2) Мјере се примјењују одмах по утврђивању услова из члана 36. став (2).

(3) Мјере из става 2 овог члана се примјењују на цјелокупној територији Града или у зонама и коридорима са највећим оптерећењем и највећом изложеношћу становништва.

Табела 9. Мјере/активности у циљу смањења емисија (праг обавјештавања)

Рб.	Мјера/активност	Носилац мјере	Праћење спровођења	Услови за провођење
1	Појачано праће критичних саобраћајница (мокри поступци)	ЈКП „Чистоћа“	Комунално одјељење	Ако услови дозвољавају
2	Привремена ограничења прашњавих радова (сува резања/бушења, суво метење); обавезно квашење и покривање	Инспекција + комунална полиција	Записници	Одмах по активирању
3	Појачане контроле и санкционисање отвореног спаљивања отпада/биомасе	Комунална полиција	Одјељење за инспекцијске послове	Одмах; ноћ/викенд
4	Саобраћајне мјере „меког типа“: препорука редуције саобраћаја, оптимизација семафора, приоритет јавном превозу	Одјељење за саобраћај	Град/ПУ Бања Лука	У зонама/коридорима са највећим оптерећењем
5	Апел/писмено обавјештење стационарним изворима: привремена оптимизација/смањење оптерећења (гдје је изводљиво)	Град/Стручно тијело	Еколошка инспекција	Технички изводљиво; у трајању епизоде
6	Појачано одржавање котловница и контрола квалитета сагоријевања (подешавања горионика, режим рада)	„Еко топлане“ + оператери	Стручно тијело/инспекција	Одмах; извјештај у року који одреди Стручно тијело
7	Јавно обавјештење: материја, концентрација, трајање, прогноза,	Служба за информисање	Стручно тијело	Одмах; више пута дневно

	препоруке за осјетљиве/рањиве групе			
8	Препорука осјетљивим групама: смањити боравак на отвореном; избјегавати напор	ИЈЗ РС	Град	Током епизоде
9	Школе/вртићи: ограничење интензивних активности на отвореном; по потреби остајање у затвореном	Установе	Надлежно одјељење	Обавезно по пријему обавјештења
10	Препорука спортским клубовима/организаторима: одгодити активности на отвореном	Град	Надлежно одјељење	По потреби (посебно за РМ и озон)
11	Препоруке послодавцима за раднике на отвореном: скраћење рада/паузе/ротације	ИЈЗ РС	Инспекција рада (по потреби)	По процјени ризика
12	Здравствена комуникација: симптоми, када се јавити љекару, контакт линије	ИЈЗ РС + Дом здравља/УКЦ	ИЈЗ РС	Одмах по активирању

Табела 10. Мјере/активности у циљу заштите здравља (праг обавјештавања)

Рб.	Група становништва	Препорука / активност	Носилац мјере / одговорни	Праћење спровођења	Услови за провођење
1	Осјетљиве групе (дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници)	<ul style="list-style-type: none"> Ограничити боравак на отвореном Избјегавати интензивне физичке активности Боравак на отвореном планирати у јутарњим/вечерњим часовима Пратити здравствено стање и користити прописану терапију 	ИЈЗ РС + здравствене установе	Град + ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага обавјештавања
2	Рањиве групе (социјално угрожени, особе смањене покретљивости)	<ul style="list-style-type: none"> Препоручује се остајање у затвореном простору Ограничити непотребне изласке Обезбиједити помоћ социјалних служби ако је потребно 	Град + социјалне службе	ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага обавјештавања
3	Остали грађани	<ul style="list-style-type: none"> Смањити интензивне активности на отвореном Избјегавати дуже задржавање у близини 	ИЈЗ РС + град	Стручно тијело	Одмах; током трајања прага обавјештавања

		саобраћајница • Пратити службена обавјештења града о квалитету ваздуха			
4	Осјетљиве групе (дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници)	• Ограничити боравак на отвореном • Избјегавати интензивне физичке активности • Боравак на отвореном планирати у јутарњим/вечерњим часовима • Пратити здравствено стање и користити прописану терапију	ИЈЗ РС + здравствене установе	Град + ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага обавјештавања
5	Рањиве групе (социјално угрожени, особе смањене покретљивости)	• Препоручује се остајање у затвореном простору • Ограничити непотребне изласке • Обезбиједити помоћ социјалних служби ако је потребно	Град + социјалне службе	ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага обавјештавања
6	Остали грађани	• Смањити интензивне активности на отвореном • Избјегавати дуже задржавање у близини саобраћајница • Пратити службена обавјештења града о квалитету ваздуха	ИЈЗ РС + град	Стручно тијело	Одмах; током трајања прага обавјештавања

Члан 43.

МЈЕРЕ У ЕПИЗОДИ НА НИВОУ ПРАГА УЗБУНЕ

(хитан ниво – рестриктивне и наредбодавне мјере; за SO₂/NO₂/озон)

- (1) У овој епизоди примјењују се хитне мјере заштите здравља становништва и мјере за смањење емисија, у складу са процјеном ризика и техничким могућностима.
- (2) Мјере се примјењују без одлагања након утврђивања услова из члана 36. став (3).
- (3) Мјере из става 2 овог члана се примјењују на цјелокупној територији Града или у зонама и коридорима са највећим оптерећењем и највећом изложеношћу становништва.

Табела 11. Мјере/активности у циљу смањења емисија (праг узбуне)

Рб.	Мјера/активност	Носилац мјере	Праћење спровођења	Услови за провођење
1	Привремено ограничење саобраћаја у зонама/коридорима (режими, забране, обилазнице)	Одјељење за саобраћај + ПУ Бања Лука	ПУ Бања Лука	Изузеци: хитне службе/интервентна возила
2	Наредба: обустава прашњавих радова на отвореном (без изузетака осим хитних санација)	Инспекција	Записници	Одмах по активирању
3	Налог стационарним изворима: смањење оптерећења/промјена режима рада/привремена обустава (гдје је технички изводљиво)	Оператери + „Еко топлане“	Еколошка инспекција	На основу писаног налога
4	Интензивирање мокрог чишћења приоритетних улица (повећан број циклуса)	ЈКП „Чистоћа“	Комунално одјељење	Ако услови дозвољавају (температура/мраз)
5	Појачане контроле и санкционисање отвореног спаљивања	Комунална полиција	Одјељење за инспекцијске послове	Ноћне и викенд контроле
6	Привремено ограничење рада/испоруке на локалним изворима високих емисија (по листи жаришта)	Град/Стручно тијело + инспекције	Стручно тијело	Само за јасно идентификоване изворе и доказан утицај
7	Хитно јавно обавјештавање са јасним инструкцијама (шта радити/шта не радити)	Служба за информисање + ИЈЗ РС	Стручно тијело	Одмах; више пута дневно
8	Забрана/обустава активности на отвореном у школама и вртићима	Установе	Надлежно одјељење	Обавезно
9	Препорука осјетљивим/рањивим групама да остану у затвореном; појачана здравствена подршка	ИЈЗ РС + Дом здравља/УКЦ	ИЈЗ РС	Активирање контакт линија
10	Ограничење/отказивање јавних догађаја на отвореном	Град	Надлежно одјељење	Наредба/обавјештење
11	Препоруке послодавцима за раднике на отвореном: обустава/скраћење рада/организација унутрашњих послова	ИЈЗ РС	Инспекција рада (по потреби)	По процјени ризика
12	Припрема здравствених служби за повећан број позива/интервенција (тријажа, савјетовалишта)	Дом здравља Бања Лука и Универзитетски клинички центар Републике Српске	Институт за јавно здравство Републике Српске	Одмах по активирању прага узбуне; током трајања епизоде

Табела 12. Мјере/активности у циљу заштите здравља (праг узбуне)

Рб.	Група становништва	Препорука / активност	Носилац мјере / одговорни	Праћење спровођења	Услови за провођење
1	Осјетљиве групе (дјеца, труднице, старије особе, хронични болесници)	<ul style="list-style-type: none"> • Потпуно избјегавати боравак на отвореном, осим у случају пријеке потребе • Обуставити све физичке активности на отвореном • Боравити у затвореним просторима са минималним уласком загађеног ваздуха • У случају појаве или погоршања симптома одмах контактирати здравствену службу 	ИЈЗ РС + здравствене установе	Град + ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага узбуне
2	Рањиве групе (социјално угрожени, особе смањене покретљивости)	<ul style="list-style-type: none"> • Препоручује се остајање у затвореном простору током епизоде • Ограничити сваки непотребан излазак • Обезбједити подршку социјалних служби и здравствених радника по потреби 	Град + социјалне службе	ИЈЗ РС	Одмах; током трајања прага узбуне
3	Остали грађани	<ul style="list-style-type: none"> • Свести боравак на отвореном на најкраће могуће вријеме • Избјегавати физички напор и спортске активности на отвореном • Редовно пратити службена обавјештења града и ИЈЗ РС • Препоручује се рад и боравак у затвореним просторијама гдје је то могуће 	ИЈЗ РС + град	Стручно тијело	Одмах; током трајања прага узбуне

XII – ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ

Члан 44.

(1) Информисање јавности врши се путем:

- званичне интернет странице Града,
- средстава јавног информисања,
- друштвених мрежа/мобилних канала,
- јавних саопштења и обавјештења надлежних служби.

(2) Информације морају бити јасне, правовремене и садржавати минимум:

- материју и концентрацију,
- трајање и прогнозу,
- препоруке за становништво и осјетљиве групе,
- листу активираних мјера и контакт информације,
- посебне, јасно означене препоруке за осјетљиве и рањиве групе становништва.

Члан 45.

(1) Током епизода објављивање информација врши се најмање два пута дневно, а по потреби и чешће (у зависности од динамике концентрација).

(2) Стручно тијело доставља службама за информисање стручни садржај и препоруке.

XIII – НАДЗОР

Члан 46.

(1) Надзор над примјеном мјера из надлежности Града врше:

- надлежно одјељење за инспекцијске послове,
- Комунална полиција,
- друге надлежне службе у складу са организацијом.

(2) Надзор над стационарним изворима у републичкој надлежности врши Републичка еколошка инспекција и друге надлежне инспекције, у складу са законом.

(3) О спроведеном надзору сачињавају се записници и извјештаји који се достављају Стручном тијелу.

XIV – КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 47.

(1) Правна и физичка лица која не поступи по мјерама из овог плана подлијежу одговорности и санкцијама у складу са важећим прописима Републике Српске (укључујући Закон о заштити ваздуха и друге релевантне прописе).

(2) Комунална полиција и инспекције поступају у складу са својим овлашћењима и примјењују прописане мјере.

XV – ТРОШКОВИ

Члан 48.

(1) Трошкове спровођења мјера носе субјекти задужени за њихово извршење у оквиру својих надлежности и планираних средстава.

(2) Трошкови мјера које су у надлежности Града обезбјеђују се у буџету Града, а по потреби и из других дозвољених извора финансирања.

(3) Када се нареди мјера која изискује ванредне трошкове, надлежно одјељење припрема финансијску процјену и приједлог обезбјеђења средстава.

XVI – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 49.

У року од 30 дана од ступања на снагу овог плана, Градска управа ће:

- именовати Стручно тијело,
- утврдити контакт тачке и дежурства,
- усвојити оперативне протоколе за информисање и координацију,
- ажурирати листу субјеката и контаката.

Члан 50.

(1) Након сваке епизоде прекомјерне загађености ваздуха врши се евалуација ефикасности примијењених мјера.

(2) Евалуација обухвата:

- трајање епизоде,
- тренд концентрација,
- утицај на здравствене исходе (када су подаци доступни),
- оперативне и логистичке изазове.

(3) Резултати евалуације користе се за ажурирање Плана.

Члан 51.

Овај план ступа на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Града Бања Лука“.